

Kto by dnes nepoznal Cagašikovu cestu v Žltej stene a Prostrednom hrote. Z mladej generácie však málo kto vie, kto vlastne bol Slávo Cagašik. Nazrime do histórie očami jeho priateľa Igora Fábryho, ktorého slová majú čo povedať aj nám - dnešným goratexovým lezcom:

SPOMIENKY NA SLÁVA CAGAŠIKA

Nie je ľahké písať o dôvernom priateľovi, ktorého dnes mladá generácia (1966, pozn.) azda nepozná, o kamarátovi z hôr, ktorý pomáhal vyniesť na chatu ťažký plecniak, alebo obetavo zachraňoval pri zranení v stene. Pretože aj to sa mi na túre so Slávom stalo. A pretože ako príslušník dnes už staršej horolezeckej generácie osobne som poznal horolezcov, ktorí vtedy „robili“ tatranskú horolezeckú históriu, chcem sa s Vami Podeliť o niekoľko drobných osobných zážitkov so Slávom Cagašikom a pritom nazrieť do vtedajšej intimity tatranského horolezectva, ktoré sa tak veľmi líšilo od dnešného prozaického pestovania horolezeckého športu.

Slávo Cagašik - vľavo na snímke Igora Fábryho

Je 11. septembra 1943, Sedíme na Téryho chate. Zväčša študenti z Bratislavy a niekoľko „skalných“ novovešťanov. Usporiadali sme si jesenný horolezecký kurz Akademického odboru KSTL. Pochopiteľne za vlastné, bez akýchkoľvek subvencií. A odkiaľ sme mali peniaze? Nuž „zarábali“ sme si v Tatrách. Nosili na chaty, rúbali drevo a pod., po dnešnom „brigádničili“ sme. Mali sme za sebou bohatú sezónu jari a leta 1943. „Padlo“ vtedy niekoľko tzv. „veľkých stien“. Galéria Ganku všetkými vtedajšími cestami, západná stena Lomnického štítu, Široká veža, Východný štít nad Železnou bránou, Ostrý a pod. Dnešný deň sme neliezli. Jednak sme boli ukončení z predchádzajúcich štyroch krásnych dní, jednak počasie nedávalo nádej na zážitok z peknej túry. Postupne sa však vyčiasilo a vymotali sme sa z chaty von. Niektorí iba s dekou zachytiť posledné hrejivé lúče jesenného tatranského slnka, podaktorí na skalách - platniach v okolí chaty cvičiť „qvergangy“ a iné „kumšty“ (dostali sa nám prvý raz do ruky Comiciho článku o modernej lezeckej technike). Ako posledný až okolo jedenástej sa vybral Cagašik s Pištom Čieslom. Mali „armádu“ skôb (neskôr sa zistilo, že presne 40), lano „Füssenku“, ktorú Slávo ukradol nemeckým pohraničníkom pri Morskom Oku (aj ho chytili a zbili, ale

lano mal už skryté medzi skalami), niekoľko karabín, zväčša „hasičských“, Slávo, ako obyčajne iba na ľahko. Staré šponovky, vytiahnuté pod kolená, košeľu, jednoduchú lyžiarsku „handrovú“ vetrovku (nijaké silony a nylony neexistovali, ani slušný balón) a trampky z čiernej, vojrovej, syntetickej gummy, ktorá sa pri trení na ostrej tatranskej žule drobila ako piesok. Pišta nemal ani toľko. Pamätám si len na obyčajné nohavice, podviazané povrázkom a starú teplákovú bundu. Visel som práve v „quergangu“ na jazernej stene, keď Slávo bežal okolo. On prakticky nikdy nechodil v pravom slova zmysle. Vždy bežal. Známy je jeho „pretek“ v zime na bežkách na Zbojnícku chatu s 50 kg koksu z Kamzíka za 50 minút. Inokedy sme spolu naháňali vlak v Poprade a dobehli sme z Téryny do Smokovca za 70 minút. Kričím na neho: „Slávo, kam s tým železom?“ Slávove skoby boli totiž väčšinou staré, na povrchu už hrdzavé poľské skoby s krúžkom, ktoré Slávo povybíjal pri opakovaní poľských prvovýstupov. Nezriedka vážila jedna 30-40 dkg, teda nijaké ľahučké „zázraky“ z duralu.

„Idem pozrieť spodok Žltej“, zaniká Slávov hlas medzi cvengotom môjho kladiva. Liezli sme so Slávom Žltú stenu ani nie mesiac predtým, presne 15. augusta, vedel som, že Sláva zaujíma prostriedok steny, že počas nášho výstupu Koroszadowiczovou cestou podrobne študoval konfiguráciu terénu; hnevalo ma to, lebo som stále musel meniť istiace stanovište, chodil totiž „pozerať“ za roh piliera vpravo od našej cesty do stredu steny. Škrel ho Stanislawského známy výrok po nepodarenom pokuse preliezť Žltú stenu prostriedkom, že „Žolta sčana nepušči“. Opakoval mnohé jeho prvovýstupy

v Tatrách a poznal tak Stanislawského taktiku pri priestupoch stien. Preto som sa rýchlo odviazal a vybehol na jazernú terasu, odkiaľ bol dobrý výhľad na Žltú stenu.

Už začiatok sa mi nepozdával. Na trávnatú terasu nad spodnou platňovitou stenou vybehol Slávo zprava a ihneď sa pustil rovno hore. Napadlo ma, že nejde iba obzerať, ale skúsi „direttissimu“. Teraz začala pre Slávu jednotvárna, vyčerpávajúca horolezecká „robotá“. Skoba, karabína, potiahnutie, druholezec a zase to isté. Raz, dva razy, desať, dvadsať ráz. Slávo sa do steny zakúsol. Zakrátko všetci obyvatelia chaty, aj kuchárka a nosič, sedeli na jazernej terase a dívali sa na Slávu.

Na večer sme sa pobrali na hranu Žltej steny za ním. Tu treba vysvetliť veľmi závažnú okolnosť a priviesť na pravú mieru reči okolo Slávovho prvovýstupu. O deviatej večer sa dostal Slávo asi 25 metrov pod vrcholovú stienku štítu a mal v podstate všetky ťažkosti za sebou, Nemohol pokračovať v lezení iba pre úplnú tmu. Prehovárali sme ho vari hodinu, že ho vytiahneme na hrebeň, veď nemal v čom a ako bivakovať, nemal jedlo ani vodu, benzínový, či propán-butanový varič, nič a noci v Tatrách sú v polovici septembra už veľmi studené. Slávo sa bránil, tvrdil, že vydrží, aby „čistota“ prvovýstupu neutrpela. No nakoniec, fakticky po príkaze vedúcich kurzu Ala Hubu a Ervína Leschinského, súhlasil pod podmienkou, že ho ráno na to isté miesto s pôvodným výstrojom spustíme. Tak sa aj stalo. Ráno sa dal znovu do roboty a pred 11.00 hod. stál na vrchole Žltej steny. Vrátil sa do chaty usmiaty,

šťastný, so žiariacimi očami, no skromný ako vždy. Nebyť Ala Hubu, ktorý výstup opísal a zverejnil, nik sa o ňom nedozvie, tak isto, ako sme sa až po týždni dozvedeli, že Slávo preliezol Birkenmajerovou cestou Západnú stenu Lomnického Štítu s piatimi (!!)

spolulezcami, naviazanými na spojených lanách! Týmito výstupmi sa Slávo razom kvalifikoval medzi najlepších tatranských lezcov tých čias. Okrem Žltej steny má Slávo ešte dva cenné prvovýstupy: Nižný Žabí štít, prostredný pilier SZ steny, 11. IX. 1946, klas. V. a Prostredný hrot S-pilier v SV stene, leto 1946, klas. V-VI. Ďalej rad ťažkých, žiaľ neopísaných variánt v známych tatranských stenách: Galéria Gánku, Lomnický štít, Prostredný hrot atď. Slávo si nič nezaznamenával a aj spomenuté výstupy zaregistrovali iba jeho spolulezci. Liezol pre radosť z lezenia, pre pocit prekonávania sám seba. Slávo často chodil iba s náhodnými partnermi a tak veľa jeho výstupov zostalo neznámych.

Slávo Cagašík sa narodil na Morave roku 1921. Žil od malička vo Veľkej pri Poprade, už ako dieťa chodil do Tatier, najmä lyžovať. Vyrástol z neho popredný lyžiarsky pretekár. Boli roky, napr. zima 1943 a 1944, keď Slávo vyhral všetky zjazdové preteky na Slovensku. Inak aj výborne behal vtedajšiu 18-tku a obstojne skákal. Sviťskí lyžiari, medzi ktorými mal veľa priateľov, uctili si Slávovu pamiatku každoročným usporiadaním lyžiarskych pretekov — obrovský slalom vo Velickej doline, ktorý nesie jeho meno „Cagašíkov memoriál.“ Veľmi kladne vplýval na Slávu jeden z nestorov československého horolezectva, dnes už nebohý Antek Veverka. Ako jeho učiteľ v Poprade v tridsiatych rokoch si všimol Slávovej nevšednej telesnej obratnosti a šikovnosti. Usmerňoval ho, chodil s ním do Tatier, podporoval ho mravne, aj finančne. Slávo ako výborný znalec Tatier, mal aj dobré orientačné schopnosti, ovládal terén v dolinách a prechody cez sedlá, čo mu umožňovalo púšťať sa aj bez osobitnej prípravy do náročných výstupov. Jeho telesná kondícia bola príkladná. Zachovával prísnu životosprávu. Nefajčil a nepil. Ale vari najcennejšou Slávovou vlastnosťou bolo jeho pravé horské kamarátstvo a priamo bezhraničná obetavosť, najmä pri záchranných akciách (smrteľný pád prof. Bocana na Galérii Gánku v lete 1946, znášanie mŕtvol čs. parašutistov zo Zadného Gerlachu a pod.). Raz sme nemali na Zbojníckej chate čo jesť. Slávo sa ponúkol, že niečo obstará. Večer zmizol a ráno sme našli prestretý stôl: slaninu, klobásu a peceň voňavého domáceho chleba. Až neskoršie sme sa dozvedeli, že „zlikvidoval“ mamkine zásoby na zimu. Slávo vedel pre priateľov v horách urobiť všetko; no niektorí falošní kamaráti to zneužívali natoľko, že mu poškodili existenčne. R. 1946 spravoval Bílikovu chatu na Hrebienku. Vari najviac túžil Slávo preliezť západnú stenu Lomnického štítu, tzv. „Hokejku“. Stenu dôverne poznal, neraz opakoval oba poľské prvovýstupy. Na radu Štefana Zamkovského urobil niekoľko, ako sa neskôr ukázalo, správnych pokusov. Dostal sa najďalej ku „Křížu“. Tam ho zvädzala Štrbina, či lišta doľava hore; nechcel traverzovať vpravo do neistého terénu. No aj tak ukázal cestu budúcim premožiteľom „Hokejky“, ktorým sa nestal iba možno pre svoju smrť 19. novembra 1948. Zahynul tragicky pri havárii lietadla, ktoré pilotoval jeho priateľ Ing. Miloš Vorsa. Zostal ležať pri hradskej vo Svite oproti športovému ihrisku. Na svoje Tatry sa už neďal. V nekrológu za Slávu Cagašíka v poľskom horolezeckom časopise „TATERNIK“ Antek Veverka napísal: „Zomrel vybitný tatarnik slowacki“.

(Spracované podľa KS-1966.)